

Brandhonden op de

Honden staan bekend om hun uitstekende reukorgaan. Speciaal getrainde honden zijn dan ook heel effectief voor het opsporen van ontbrandbare vloeistoffen. De honden worden ingezet op brand-PD's. 'Een beter hulpmiddel is er niet.'

Tekst: Marieke Streefkerk

Foto's: Frans Vega

PD

Jeanet Hendrikse is forensisch onderzoeker bij het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) en deskundige op het gebied van chemisch brandonderzoek. Zij onderzoekt monsters van brand-PD's op de aanwezigheid van vluchtige stoffen en beoordeelt vervolgens of deze van een ontbrandbare vloeistof zijn. Sinds 2005 houdt zij bij wat deze onderzoeken aan resultaten hebben opgeleverd. In 2008 leverde dat het volgende resultaat op. Bij de vijftig brand-PD's waar brandhonden gemiddeld twee monsters per PD opleverden, gaf negentig procent van de monsters een positief resultaat. Bij de 350 brand-PD's waar zonder de inzet van brandhonden gemiddeld twee monsters zijn onderzocht, gaf 79 procent een positief resultaat. Een verschil van vijftien procent.

“Dat houdt kortweg in dat brandhonden kennelijk een betere ‘neus’ hebben dan andere hulpmiddelen”, aldus Jeanet Hendrikse. “De monsters die een hond aanbrengt, leveren volgens de statistieken minder fout-positieve meldingen op. Ook het aantal keren dat een hond ten onrechte niet meldt, een zogeheten fout-negatieve melding, is zeer laag. Dat blijkt uit de resultaten van monsters die toch zijn genomen, ondanks dat de hond daar niet had gemeld. Een andere bevinding is dat honden op jaarbasis bij zo'n honderdvijftig brand-PD's worden ingezet, maar slechts bij zo'n vijftig brand-PD's aangeven iets te ruiken. Dat is dus een enorme efficiencywinst in het brandonderzoek. De brandhond levert als hulpmiddel de meest betrouwbare indicatie op over de aan- of afwezigheid van een ontbrandbare vloeistof.”

Buitdrift

Joep van der Peet, hondentrainer van het Team Specialistische Honden van het Korps landelijke politiediensten, legt uit hoe dit komt. “Honden hebben van nature een uitstekend reukorgaan. Daarbij willen de honden die wij opleiden (overwegend Duitse en Mechelse herders, red.) op grond van hun karakter graag voor je werken. Ook hebben deze honden zogeheten buitdrift. Dat

>>

■ Brandonderzoek

>> houdt in dat je ze goed kunt trainen in zoeken en vinden. Dat doen we onder andere met een holle, vierkante rvs-buis waarin we een doekje met wat druppels van een ontbrandbare vloeistof stoppen. Dat buisje verstoppen we en de hond gaat op zoek. Vindt hij de buis, dan wordt hij beloond. En vervolgens is het een kwestie van herhalen, herhalen, herhalen. Op een gegeven moment haal je het doek uit de buis en gaat de hond ook zonder de beloning van de buis in het vooruitzicht vol aan de slag.” Met als resultaat dat een getrainde hond tot op een fractie van een microliter resten van een ontbrandbare vloeistof kan herkennen.

Het bijzondere aan de honden die Van der Peet en zijn collega Rene Timmerman trainen, is dat hun honden ook het onderscheid kunnen ruiken tussen vluchtige stoffen die voortkomen uit het verbrande object zelf (bijvoorbeeld hout of tapijt dat in brand heeft gestaan) en vluchtige stoffen die aan het verbrande object zijn toegevoegd (bijvoorbeeld benzine om het hout of tapijt mee aan te steken). Rene Timmerman: “Dat maakt het zoeken van de hond enorm efficiënt. Meestal wordt op de PD een zogeheten sniffer als hulpmiddel gebruikt. Dat is een kastje met een reukstaaf eraan, die met behulp van een motortje continu lucht opzuigt. De sniffer slaat eigenlijk aan op alles dat vluchtige stoffen bevat, dus ook op de lucht van verbrand hout. Dat betekent voor de forensische opsporing vaak meer werk, in de zin van meer fout-negatieve monsters met minder resultaat om op door te rechercheren.”

Joep van der Peet beaamt dit. “Ik geef vaak presentaties en demonstraties aan technisch rechercheurs, vaak al tijdens de opleiding. De interesse voor ons werk met deze *arson dogs* is groot. Maar in de praktijk blijkt het toch nog wel eens moeilijkheden op te leveren om de brandhonden binnen het startende dan wel lopende brandonderzoek in te plannen. Dan heeft men bijvoorbeeld geen rekening gehouden met de aanrijdtijd, maar staat er wel een afspraak voor vrijgave van de PD te dringen. Sommige PD's moeten bovendien beveiligd worden en ook daarbij kost tijd geld.” Hendrikse van het NFI: “Het ‘even wachten’ op de hond kan ook juist geldbesparend

zijn. Wanneer de hond ‘niets’ meldt, is het misschien niet nodig de hele keten in gang te zetten en monsters te nemen die je moet laten onderzoeken. Grote kans dat deze monsters dan namelijk negatief zijn.”

Dienstverlenend

“Overigens kan geen antwoord wel degelijk het antwoord zijn”, zegt Van der Peet. “Soms doen zich branden voor die grote impact hebben. Neem de zolderbrand in Kampen, waarbij vier jonge kinderen uit één gezin het leven lieten. Daar wil de forensische opsporing uiteraard weten of het brandstichting was of niet. Blijkt dan uit het onderzoek dat er geen bewijs voor brandstichting is gevonden, dan is dat toch een ‘bevredigende’ uitkomst, voor zover je daar bij deze verdrietige zaak van kunt spreken. Toch geeft dit wel aan hoe wij werken. Wij stellen ons ten aanzien van elk brandonderzoek dienstverlenend op. Wij zoeken naar wat de forensische opsporing (FO, red.) ons vraagt. De FO doet het brandonderzoek en wij leveren de hulpmiddelen, dus de honden. De hond ondersteunt feitelijk het brandonderzoek en doet niets meer of minder dan waarvoor hij getraind is. De FO is en blijft te allen tijde verantwoordelijk voor het onderzoek, gaat met de uitkomsten aan de slag en legt verbindingen.”

“Eén van de grootste voordelen van onze ondersteuning met behulp van honden is dat een hond in korte tijd een groot oppervlak kan afzoeken zowel binnen de brand-PD als daarbuiten. Een sniffer is daar beduidend langer mee bezig”, aldus Timmerman. “Daarnaast zoeken wij altijd van buiten naar binnen. Mochten er bijvoorbeeld in de omringende struiken sporen zijn van gemorste druppels ontbrandbare vloeistof of een dop van een jerrycan of iets dergelijks aanwezig zijn, dan vindt onze hond die meteen. Zo werken wij systematisch naar de kern van de PD toe. Doordat wij in de afgelopen jaren op enorm veel brand-PD's aanwezig zijn geweest, kunnen wij desgevraagd ook inhoudelijke ondersteuning leveren. Door de hond ook te laten zoeken op plaatsen die niet in eerste instantie voor de hand liggen, hebben we verschillende FO's al waardevolle nieuwe sporen kunnen aanbieden. Bijvoorbeeld in een zaak waarbij lampolie in de nerf van een houten tafelpoot was getrokken. Het ging om een hele kleine hoeveelheid, maar de hond rook het wel. Met dit gegeven had de FO een belangrijk punt in handen ten aanzien van een verdachte, die tot dan toe altijd met klem ontkende met lampolie in de weer te zijn geweest.”

Terugkoppeling

De inzet van de brandhond is zoals gezegd op basis van ondersteuning. Hendrikse: “Het NFI krijgt aanvragen binnen van de forensische opsporing, vergezeld van een opdracht voor onderzoek van de rechter-commissaris. De FO levert de monsters aan, wij onderzoeken deze monsters op de aanwezigheid van vluchtige stoffen van een ontbrandbare vloeistof. Na het onderzoek rapporteren wij onze bevindingen aan de opdrachtgever, de rechter-commissaris, maar we stu-

■ Terminologie

Sinds begin 2010 gebruikt het NFI de nieuwe term ontbrandbare vloeistoffen (*ignitable liquids* in het Engels) als het gaat om onderzoek naar sporen in brandresten. De oude term brandversnellende middelen was volgens de onderzoekers van het NFI niet wetenschappelijk en kon mogelijk voor verwarring zorgen in de rechtsgang. Het woord ‘middel’ suggereert immers een handeling die echter niet bij elk spoor van een ontbrandbare vloeistof in het geding hoeft te zijn. Overigens is de term brandversnellende middelen bij het KLPD en de recherche nog wel in gebruik.

ren ook meteen een kopie naar de FO. Onze bevindingen kunnen namelijk richtinggevend zijn in het verdere brandonderzoek, dus hoe eerder ze onze bevindingen in handen hebben, hoe beter. Hiermee houden we de lijnen zo kort en direct mogelijk.”

Zij vervolgt: “De FO vraagt via het KLPD de brandhonden aan, maar het NFI onderhoudt zelf ook contacten met de brandhondengeleiders. Zeer regelmatig zelfs. In het kader van de training van de honden is het namelijk van essentieel belang dat de brandhondengeleiders snel terugkoppeling krijgen over het resultaat van ons onderzoek. Die terugkoppeling (‘de hond had het goed of fout’) geeft de trainer informatie over de scherpte van de hond. De hond is en blijft een hulpmiddel en kan er ook wel eens naast zitten. Zo’n foute melding moet zo snel mogelijk weer worden afgeleerd, want anders meldt de hond misschien op een volgende PD wederom deze foute stoffen. En dat willen we natuurlijk niet.”

Hollen of stilstaan

Op dit moment zijn er in Nederland vijf trainers actief met zeven brandhonden. Drie trainers bevinden zich in de Randstad, één in het noorden en één in het zuidoosten. Is dit genoeg? Joep van der Peet: “Wat is genoeg? Zou je elke brand willen onderzoeken met honden, dan zijn het er te weinig. Maar feit is dat het nu vaak hollen of stilstaan is. Soms

ben je een week lang elke dag onderweg van PD naar PD en soms kun je je een week lang concentreren op de training. Voordeel is dat we wel door het hele land kunnen opereren. Dat was een paar jaar geleden nog niet zo. Iedereen, vanuit Zeeuws-Vlaanderen tot Roodeschool, kan bij ons aankloppen. Mijn advies aan technisch rechercheurs is dan ook: ‘Bel ons’. Je belt namelijk nooit tevergeefs. Sowieso draaien we piket en zijn dus altijd bereikbaar voor informatie, overleg of advies. Indien gewenst komen we zo snel mogelijk langs op de PD. En daarbij kun je ervan uitgaan dat als we komen, we echt heel weinig zullen missen.”

Specialisten

De speurhonden ontbrandbare vloeistoffen (bij het KLPD zijn deze honden beter bekend als speurhonden brandversnellende middelen) zijn niet de enige specialistisch opgeleide viervoeters van de dienst. Er worden ook honden opgeleid in de specialismen: geld, drenkelingen, verdovende middelen, lijken en bloed, menselijke geur, explosieven, reddingshond (USAR.nl).

Hendrikse van het NFI: “Het zou mooi zijn als de honden standaard deel uitmaken van het brandonderzoek op de PD. Maar dat is praktisch gezien niet haalbaar. Belangrijk is in ieder geval dat de honden worden ingezet bij grote branden met veel slachtoffers, materiële schade en/of maatschappelijke impact. Ik blijf erbij: honden zijn het beste hulpmiddel in het opsporen van resten van een ontbrandbare vloeistof. Dus wat mij betreft geldt: hoe meer ze worden ingezet, des te beter. Dat reduceert het aantal negatieve monsters voor ons, waardoor we meer tijd krijgen voor onderzoek van positieve meldingen. Dat komt de doorloopsnelheid van al ons onderzoekswerk ten goede.” ■

Redactie.blauw@politieacademie.nl

Voor meer informatie

Jeanet Hendrikse, wetenschappelijk onderzoeker NFI,
J.hendrikse@nfi.minjus.nl

Joep van der Peet, brandhondentrainer KLPD, joep.van.der.peet@klpd.politie.nl.

[PKN > Forensische opsporing > FO PD-maatwerk > PD Brand](#)

[PKN > Forensische opsporing > Geursporen > Speurhond op de PD inzetten](#)